

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:GENEL KURUL
KARARUĞURLU GAZETECİLİK BASIN YAYIN MATBAACILIK REKLAMCILIK
LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU (2)

Başvuru Numarası : 2016/12313

Karar Tarihi : 26/12/2019

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Recep KÖMÜRCÜ
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Burhan ÜSTÜN
Engin YILDIRIM
Hicabi DURSUN
Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY
Yunus HEPER
Başvurucu : Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık
Ltd. Şti.
Vekili : Av. Ali PACCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tanınmış bir siyasetçi ve eşi hakkında yapılan haberler nedeniyle başvuru aleyhine tazminata hükmedilmesinin ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/6/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruya konu gazete haberinin yapıldığı tarihten dört gün önce 15/12/2012 tarihinde ulusal bir gazetede Cumhuriyet Halk Partisinin (CHP) -olayların geçtiği tarihte ve hâlen- lideri olan Kemal Kılıçdaroğlu hakkında "*CHP: Neden Ak Parti'yi yazmıyorsunuz*" başlıklı bir köşe yazısı yazılmıştır. Yazının ilgili kısımları şöyledir:

"... CHP'li A. Belediyesinin yolsuzluk iddialarıyla ilgili birkaç gündür sizlerle bazı bilgileri paylaşıyorum. Konuyla ilgili ne CHP Genel Merkezi'nden ne de A. Belediyesinden bugüne kadar herhangi bir açıklama ve yalanlama gelmedi.

Yolsuzluk iddialarıyla ilgili hassas olduğunu söyleyen CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nu yazdığım haber ve belgelerle ilgili birkaç kez arayıp not bıraktım. Danışmanları bana dönüleceğini söylemesine rağmen Genel Başkan Kılıçdaroğlu sessizliği tercih etti...

Yolsuzluk, evrakta sahtecilik usulsüzlük iddialarını belgeleriyle yazmama rağmen bugüne kadar açıklama yapmaktan çekinen CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu başta olmak üzere yetkililere birkaç şey sormak ve söylemek istiyorum.

Sayın Kemal Kılıçdaroğlu; partinize ait bir belediyeyle ilgili yolsuzluk dosyalarını belgeleriyle yayımlamama rağmen neden sessizliği tercih ediyorsunuz? Konuyla ilgili bir açıklama yapacak mısınız?

... A. Belediye Başkanı [B.İnin] 'Kılıçdaroğlu beni görevden alamaz, hakkımda soruşturma açamaz' söyleminin nedeni ne? J. Kuyumculuktan alınan 50 bin liranın üzerindeki hediye gerdanlık ve set iddiasının [B.İnin] bu söylemiyle bağlantısı var mı? J. Kuyumculuk iddiası nedir?..."

9. Yukarıdaki köşe yazısının yayınlanmasından sonra da başvurusunun yayımcısı olduğu Yeni Akit isimli ulusal gazetede (gazete) A. Belediyesindeki yolsuzluk iddiaları haberleştirilmiştir.

10. Adı geçen gazetenin 19/12/2012 tarihli nüshasında; CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve eşi Selvi Kılıçdaroğlu hakkında "*Selvi Hanım'a Gerdanlık*" ve 20/12/2012 tarihli nüshasında "*Kemal Bey Gerdan Kıvırdı*" başlıklı iki haber yayımlanmıştır.

11. 19/12/2012 tarihli "Selvi Hanım'a Gerdanlık" başlıklı haber şöyledir:

"Başkentte kuliser; yolsuzluk ve sahtecilik suçlamaları sebebiyle hakkında soruşturma açılan CHP'li A. Belediye Başkanı [B.İ.nin], Kılıçdaroğlu'nun eşi Selvi Hanım'a 53 bin liralık gerdanlık seti hediye ettiği iddiaları ile çalkalanıyor.

Art arda yaptığı yolsuzluk ve usulsüzlüklerin ıslak imzalı belgelerle kanıtlanmasyla gündemde olan CHP'li A. Belediye Başkanı [B.İ.nin], CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun eşi Selvi Kılıçdaroğlu'na 53 bin TL değerinde gerdanlık ve takı seti hediye ettiği öne sürüldü. Akit'in ulaştığı Bayan Kılıçdaroğlu, iddiaları kabul etmedi. Her fırsatta AK Parti'ye yolsuzluk iftirası atan Kılıçdaroğlu'nun ise, CHP'li belediyenin 'şeytanı kışkandıran' ispatlı yolsuzlukları karşısında sessiz kalması dikkat çekiyor.

A. Belediyesi'ndeki yolsuzluklarla ilgili gün yüzüne çıkan ayrıntılar bu kadar da olmaz dediriyor. Hakkında 'yolsuzluk, usulsüzlük, evrakta sahtecilik ve görevi kötüye kullanma' iddialarıyla soruşturma başlatılan Başkan [B.İ.nin], sonucu önceden belli olan ihalelerden pay aldığı, sahtecilik yaptığı, belediye taşınmazlarını firmalara peşkeş çektiği belgelenmişti. İstanbul Organize Şube Müdürlüğü'ndeki dosyaya ve savcılıktaki belgelere göre [B.İ.], K. Mahallesi'nde kiralandan belediye hizmet binası için mülk sahipleriyle aylığına 45 bin TL'ye anlaşıyor. Ancak binaya aylık 75 bin TL kira veriliyormuş gibi sahte belge düzenleniyor. Aradaki 30 bin liralık fark da daha sonra Başkan [B.İ.ye] teslim ediliyor. Yine [B.İ.nin], belediyeye ait arsayı K. Yapı adlı firmaya peşkeş çektiği ileri sürüldü. 'Göstermelik' aydınlatma ihalesi yapan A. Belediyesi'nin, 52 adet ampul aldığı ve tanesi 30 lira olan her bir ampul için bin 36 lira ödediği iddia edildi. [B.İ.nin] ayrıca belediyenin arsasını göstermelik alıcılar üzerinden ele geçirdiği öne sürüldü. [B.İ.yi] ele veren ıslak imzalı belgeler şu an savcılığın elinde.

İşte tüm bu yolsuzluk iddialarının odağındaki A. Belediye Başkanı [B.İ.nin], J. Kuyumculuk'tan satın aldığı ve değeri 53 bin TL'yi bulan gerdanlık ve takı setini CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun eşi Selvi Kılıçdaroğlu'na hediye ettiği ileri sürüldü. Söz konusu iddiayla ilgili ulaştığımız Selvi Kılıçdaroğlu, hediye almadığını savundu. Bayan Kılıçdaroğlu, 'hayır öyle bir şey yok' dedi.

Bazı gazetecilerin, eşine hediye edildiği öne sürülen gerdanlık ve takı setini Kemal Kılıçdaroğlu'na da sorduğu, ancak Kılıçdaroğlu'nun bu iddiaya herhangi bir cevap vermediği öğrenildi. Kılıçdaroğlu'nun danışmanlarının 'size döneceğiz' demesine rağmen, şu ana kadar iddiaya açıklık getirilmediği belirtildi.

Kasetle devrilen [D.B.nin] yerine CHP Genel Başkanlığı koltuğuna oturtulduğunda 'Yolsuzluklarla mücadele edeceğim' diyen Kılıçdaroğlu'nun, CHP'li A. Belediyesi'ndeki yolsuzluk iddiaları karşısındaki sessizliği gözlerden kaçmıyor. Kılıçdaroğlu, günlerdir tartışılan konuyla ilgili herhangi bir açıklama yapmadı. Hakkındaki yolsuzluk ve sahtecilik dosyası savcılıkta olan A. Belediye Başkanı [B.İ.nin], yakın çevresine, 'Kılıçdaroğlu beni partiden atamaz, hakkımda soruşturma açamaz' dediği ifade ediliyor. CHP Genel Merkezi'nin hakkında herhangi bir yaptırımda bulunmayacağını dillendiren [B.İ.nin] bu rahat tavrı, Selvi Kılıçdaroğlu'na hediye edildiği iddia edilen altınlara bağlanıyor. Son günlerde hediye olayının CHP içerisinde sıkça konuşulduğu belirtiliyor."

12. 20/12/2012 tarihli "Kemal Bey Gerdan Kıvrırdı" başlıklı haberin ilgili kısımları şöyledir:

"Sürpriz bir şekilde partisinin genel merkezinde basın toplantısı düzenleyen CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Akit'in dünkü manşetinde yer alan ve yaptığı yolsuzluklar ıslak

imzalı belgelerle ispatlanan CHP'li A. Belediye Başkanı [B.İ.nin], eşi Selvi Kılıçdaroğlu'na 53 bin TL değerinde gerdanlık ve takı seti hediye ettiği iddiasına herhangi bir cevap vermedi. Gazetecilerin sorularını geçiştiren Kılıçdaroğlu, vahim iddialara açıklık getirmeden ayrıldı.

...

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun toplantıda, hakkında 'yolsuzluk, usulsüzlük, evrakta sahtecilik ve görevi kötüye kullanma' iddialarıyla soruşturma başlatılan A. Belediye Başkanı [B.İ.nin], eşi Selvi Kılıçdaroğlu'na 53 bin TL değerinde gerdanlık ve takı seti hediye ettiği iddiasına değinmemesi dikkat çekti. Toplantı bitiminde gazetecilere soruları olup olmadığını soran Kılıçdaroğlu, gündem dışı soru almayacağını belirterek, gazetecilerin farklı konularda kendisine soru yöneltmesini engelledi. Kılıçdaroğlu, CHP'li A. Belediyesi'ndeki yolsuzluk ve hediye iddialarına açıklık getirmeden ayrıldı.

Akit'in dünkü haberinde, yolsuzluk iddialarının odağındaki A. Belediye Başkanı [B.İ.nin], J. Kuşumculuk'tan satın aldığı ve değeri 53 bin TL'yi bulan gerdanlık ve takı setini Bayan Kılıçdaroğlu'na hediye ettiğinin ileri sürüldüğü belirtiliyordu. [B.İ.nin] yakın çevresine, 'Kılıçdaroğlu beni görevden alamaz, hakkımda soruşturma açamaz' dediği ifade ediliyordu. Haberde, CHP Genel Merkezi'nin hakkında herhangi bir yaptırımda bulunmayacağını dillendiren [B.İ.nin] bu rahat tavrının, Selvi Kılıçdaroğlu'na hediye edildiği iddia edilen altınlara bağlandığı vurgulanıyordu."

13. Anılan haberler üzerine Kemal Kılıçdaroğlu ve eşi, kişilik haklarının saldırıya uğradığı iddiasıyla başvurusu karşı manevi tazminat davası açmışlardır. Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/7/2013 tarihli kararıyla davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...Somut olayda, davacılar Kemal Kılıçdaroğlu siyasi parti genel başkanı olup, aynı zamanda milletvekilidir. Bu nedenle topluma mal olmuş siyasi bir kişinin siyasi icraatları ve siyasal yaşamı ile ilgili olan tüm tutum ve davranışlarının kamuoyunca bilinmesinde kamu yararı olduğu, kendisine yönelik sert ve ağır eleştirilere dahi katlanması gerektiği demokratik toplum yaşamının vazgeçilmez gereğidir. Ancak, bu ifade ve eleştiri özgürlüğü kullanılırken kişilik haklarına saygı gösterilmesi de yasal ve tabii bir zorunluluktur. Siyasi kişilerin salt bu kimliği nedeniyle, her bireyin sahip olduğu ve yasa ile teminat altına alınmış kişilik haklarından mahrum edilmeleri düşünülemez. Bu cümleden olarak, davalı şirketin yayınladığı ve diğer davalı [E.K.] tarafından kaleme alınan yazı/haberin yayımlandığı Akit gazetesinin 19/12/2012 tarihli nüshasında 'Selvi Hanım'a Gerdanlık' başlığı ile verilen haber/yazıda, 'Başkente kulisler; yolsuzluk ve sahtecilik suçlamaları sebebiyle hakkında soruşturma açılan CHP'li A. Belediye Başkanı [B.İ.nin], Kılıçdaroğlu'nun eşi Selvi Hanım'a 53.000 TL'lik gerdanlık seti hediye ettiği iddiaları ile çalkalanıyor... Her fırsatta AKP'ye yolsuzluk iftiraları atan Kılıçdaroğlu'nun ise CHP'li Belediyenin şeytanı kışkırtarak ispatlı yolsuzlukları karşısında sessiz kalması dikkat çekiyor... CHP Genel Merkezinin hakkında herhangi bir yaptırımda bulunmayacağını dillendiren [B.İ.nin] bu rahat tavrı Selvi Kılıçdaroğlu'na hediye edildiği iddia edilen altınlara bağlanıyor...' şeklinde ifade ve ithamlarda bulunduğu anlaşılmıştır. Bu söz ve ifadelerin davacı Kemal Kılıçdaroğlu ve eşi diğer davacı hakkında, menfaat temin ettiği izlenimini uyandıracak mahiyette ve bu şekilde toplum içinde küçük düşürücü, kişilik haklarına saldırı teşkil edici nitelikte olduğu sonuç ve kanaatine varılmış, tarafların sosyal ve ekonomik durumları, davaya konu edilen söz ve ifadelerin niteliği ve ağırlığı, davacılar tarafından yaratacağı elem ve üzüntünün derecesi ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, hak ve nesafet kurallarında gözetilerek ve 19/12/2012 tarihli yayın nedeniyle her bir davacı için ayrı ayrı ve davalılar Uğurlu Gazetecilik Ltd. Şti ile davalı E.K. yönünden 10.000'er TL

olmak üzere toplam 20.000 TL manevi tazminata hükmedilmiştir. 20/12/2012 tarihli yayın, ilk yayının devamı mahiyetinde olup, müstakil nitelikte söz ve ifadeler içermediğinden bu yayın yönünden ayrıca tazminata hükmedilmemiştir."

14. Temyiz üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 14/10/2014 tarihinde bozma kararı vermiştir. Bozma kararının gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1- ...Davacıların 20/12/2012 tarihinden itibaren faiz istemiş olmalarına rağmen mahkemece talepten fazla olacak şekilde 19/12/2012 tarihinden faize hümedilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmemiş; kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.

2- Kişilik hakları hukuka aykırı olarak saldırıya uğrayan kimse manevi tazminat ödetilmesini isteyebilir. Yargıç, manevi tazminatın tutarını belirlerken, saldırı oluşturan eylem ve olayın özelliği yanında tarafların kusur oranını, sıfatını, işgal ettikleri makamı ve diğer sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate almalıdır. Tutarın belirlenmesinde her olaya göre değişebilecek özel durum ve koşulların bulunacağı da gözetilerek takdir hakkını etkileyecek nedenleri karar yerinde nesnel (objektif) olarak göstermelidir. Çünkü yasanın takdir hakkı verdiği durumlarda yargıcın, hukuk ve adalete uygun karar vereceği Medeni Yasa'nın 4. maddesinde belirtilmiştir. Takdir edilecek bu para, zarara uğrayanda manevi huzuru doğurmayı gerçekleştirecek tazminata benzer bir işlevi (fonksiyonu) olan özgün bir nitelik taşır. Bir ceza olmadığı gibi malvarlığı hukukuna ilişkin bir zararın karşılanması da amaç edinmemiştir. O halde bu tazminatın sınırı onun amacına göre belirlenmelidir. Takdir edilecek tutar, var olan durumda elde edilmek istenilen doyum (tatmin) duygusunun etkisine ulaşmak için gerekli olan kadar olmalıdır. Dava konusu olayda; olay tarihi, olayın gelişimi, davacıların siyasi kişilikleri ile yukarıdaki ilkeler gözetildiğinde, davacılar yararına hükmedilen tazminat miktarı fazladır. Davacılar yararına daha alt düzeyde manevi tazminata hükmedilmek üzere karar bozulmalıdır."

15. Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesi bozma üzerine yapılan yargılama sonunda 15/10/2015 tarihli kararıyla Yargıtay kararında gösterilen gerekçeleri benimseyerek davalı başvuru ile diğer davalı aleyhine toplam 10.000 TL tazminata hükmetmiştir. Başvuru aleyhine hükmedilen tazminat miktarı 5.000 TL'dir.

16. Başvurucunun temyizi üzerine karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesince 13/4/2016 tarihinde faiz başlangıç tarihi yönünden düzeltilerek onanmıştır. Onama kararı başvurucuya 8/6/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvuru 30/6/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

18. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" kenar başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

B. Uluslararası Hukuk

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) *Standard Verlagsgesellschaft MbH (No. 2)/Avusturya* (B. No: 37464/02, 22/2/2007, § 38) kararının gazetecilerin ödev ve sorumlulukları ile ilgili kısmı şöyledir:

"...Mahkeme, maddi olgular ile değer yargıları arasındaki ayrımı hatırlatır. Maddi olguların doğruluğu ortaya konulabilirken değer yargılarını ispatlamak mümkün değildir... Bunun yanında Mahkeme, kamuya ilişkin meseleler hakkında dahi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 10. maddesinin tamamen sınırsız bir özgürlük öngörmediğini belirtir... Toplum yararına ilişkin meseleler hakkında haber yaparken Sözleşme'nin 10. maddesi tarafından gazetecilere tanınan özgürlük, gazetecilik etik ve ilkelerine uygun olarak topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlamak için iyi niyetle hareket etmeleri şartıyla sınırlıdır. Ayrıca basının üçüncü kişiler hakkında ileri sürdüğü, şeref ve itibarlarını zedeleyici nitelikteki olgusal isnatların doğruluğunu araştırma şeklindeki olağan yükümlülüğünden azade tutulabilmesi için özel durumların varlığı gerekir. Bu özel durumların varlığı her somut olayda, kişisel itibarı zedelediği iddia edilen ifadelerin ağırlığı ve niteliği, ayrıca üçüncü kişi hakkında ileri sürülen olguların mahiyeti itibarıyla basının, haber kaynağını ne derece güvenilir addedebileceği göz önüne alınarak belirlenir."

20. AİHM *Times Newspapers Ltd/ Birleşik Krallık (No 1 ve 2)* (B. No: 3002/03, 23676/03, 10/3/2009, §§ 41, 42) kararında, basının halkın yararına olan ciddi meseleleri işleminin söz konusu olduğu durumlarda dahi hiçbir sınırlama içermeyen bir ifade özgürlüğünün söz konusu olamayacağını belirtmiştir. AİHM'e göre basın, ifade özgürlüğünü kullanırken görev ve sorumluluklarına uygun davranmak durumundadır. Bu görev ve sorumluluklar basının yayımladığı haberlerin bireylerin şeref ve hakları üzerinde ağır etkiler yaratma riski taşıdığı durumlarda özellikle önem arz etmektedir. Diğer yandan AİHM'in vurguladığı üzere Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 10. maddesinin gazetecilere sağladığı koruma; gerçeğe uygun ve sorumlu bir gazeteciliğin gerektirdiği ilkeleri gözetken, güvenilir haberler sunacak biçimde iyi niyetle hareket etme şartına bağlıdır (Fressoz ve Roire/ Fransa [BD], B. No: 29183/95, 21/2/1999, §54).

21. AİHM *Jalba/Romanya* (B. No: 43912/10, 18/5/2014, §§ 32-44) kararında gazetecinin yayımladığı makalede şeref ve itibar hakkının ihlal edilip edilmediğini değerlendirmiştir. Somut olayda gazeteci "*Belediye Başkanlığında İki Kurnaz Galati'deki Maxi-taxi Mafyasını Koruyor*" başlıklı bir makale yayımlamıştır. Bu başlığın altında başvurunun fotoğrafına yer verilmesinin yanı sıra daha önce belediyede ulaştırma müdürü olduğu bilgisi de bulunmaktadır. Daha sonra gazetecinin gerçek olduğunu iddia ettiği şu olaylarla makale devam etmiştir: "*Başvurucunun halefinin oğlunun bölgede bulunan maxi-taxi ulaşım sağlayıcılarının en büyük şirketlerinden biri olan S. şirketinde müdür olarak istihdam edilmesi tesadüf değildir. Bunun amacı şirketin yoldaki güvenliğini ve kârlılığını garanti altına almaktır.*" Ayrıca başvurunun bu tür "*sinsi işlerde*" yer alan "*eski bir tilki olduğu*" ve maxi-taxi güzergâhında faaliyet yapan birçok aracın sahibi olduğu ileri sürülmüştür. Son olarak başvurunun ulaşım hizmetlerinin gelişimiyle değil banka hesaplarını doldurmakla meşgul olduğu gibi iddialarda bulunulmuştur. AİHM başvuruya konu olayda; olgu isnadı ve değer yargılarının ifade edilmesi arasında ayırım yapılması gerektiğini, bu davadaki iddiaları değer yargısı olarak görmediğini, kamu görevlilerinin katlanmaları gereken eleştiri marjının sıradan vatandaşlara göre daha geniş olduğunu ancak bu olayda başvurucuya yönelik yolsuzluk ve hukuksuzluk iddialarının onun performansını etkileyebileceğini, yargılamalar esnasında iddiaların doğruluğuna ilişkin bir kanıt sunulmadığını, mahkemelerin de bu yönde bir tespiti olmadığını, makaledeki ifadelerin kabul

edilebilir sınırları aştığını tespit etmiş ve gazetecinin ifade özgürlüğünün başvurunun itibarının korunmasına nazaran ağır bastığı konusunda ileri sürdüğü gerekçelerin yetersiz olduğuna ve 8. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir.

22. AİHM'in *Seferi Yılmaz/Türkiye* (B. No: 38776/09, 13/2/2018, §§ 84-92) kararına ilişkin başvuruda; gazetede "*Üzerinde Beş Şehidin Kanı Var*" başlığıyla yayımlanan makalede, başvurunun PKK için bilgiler topladığı ve 2005 yılında beş askerin hayatına mal olan bir saldırıya yardım ettiği belirtilmiştir. AİHM öncelikle ihtilaf konusu makalenin başlığında kullanılan ifadelerin sıradan bir okuyucuya, tespit edilen bir olayın söz konusu olduğu izlenimi verdiği kanaatine varmıştır. AİHM, gazetecinin makalede dayanak yaptığı iddiaların doğruluğunu araştırmadığının ve bu iddialarla başvurucaya yöneltilen suçlama hakkında bağımsız bir araştırma yapmadığının anlaşıldığını belirtmiştir. AİHM'e göre basının kişilere yönelik onur kırıcı, olgusal ifadelerin doğruluğunu araştırma konusunda kendilerine düşen olağan yükümlülüklerinin kaldırılabilmesi için özel gerekçelerin bulunması gerekir. (*Worm/Avusturya*, B. No: 22714/93, 29/8/ 1997, § 55, *Bladet Tromso ve Stensaas/Norveç*, 21980/93, 20/5/1999, § 65). Bu bağlamda somut olayda olduğu gibi özellikle söz konusu hakaretin niteliği ve derecesi ile medyanın hangi noktada iddialara ilişkin kaynaklarını makul bir şekilde, güvenilir olarak değerlendirebileceği hususu ihtilaf konusu olmaktadır (*Bladet Tromso ve Stensaas/Norveç*, § 66; *Pedersen ve Baadsgaard/Danimarka* [BD], B. No: 49017/99, § 78). AİHM, ayrıca makale metninin başvurunun PKK'nın üyesi olduğundan, bu bağlamda ilgilinin yasa dışı bu örgüt adına bir suç işlediği gerekçesiyle daha önce mahkûm edilmesi dışında herhangi bir olgusal unsur sunmaksızın, herhangi bir ayırım yapmaksızın ya da tereddüt etmeksizin bahsettiğini kaydetmiştir. AİHM'e göre başvurunun bu suç nedeniyle 1985 yılında mahkûm edilmesi ve 2000 yılına kadar cezasını çekmesi, bu makalenin yayımlandığı tarihte ilgilinin PKK üyesi olduğunun düşünülmesine imkân veremez. Dolayısıyla AİHM, bu makalenin toplumu yanıltacak nitelikte unsurlar içerdiğini tespit etmiş ve konunun makalede ele alınma şeklinin sorumlu gazetecilik normlarına uygun olarak değerlendirilemeyeceği kanısına varmıştır.

23. AİHM, yukarıdaki başvuruya ilişkin olarak ihtilaf konusu makalede yer alan ve sorumlu gazetecilik normlarına uygun olmadığını belirttiği unsurları gözönünde bulundurarak yerel mahkemelerin denge kurma işlemini gerçekleştirdikleri sırada daha fazla özen göstermeleri gerektiği kanaatine ulaşmıştır. AİHM, buna karşılık somut olayda derece mahkemesi kararının da daha sonra bu kararı onayan Yargıtay kararlarının da -başvurunun kamuoyu nezdinde cezalandırılmasına neden olabilecek derecede ciddi suçlar atfeden ihtilaf konusu makalenin içeriği nedeniyle- ilgilinin itibarının korunması hakkının zedelenmesi karşısında basın özgürlüğünün haklı gösterilip gösterilemeyeceği hususunda tatmin edici bir cevap sunmadığı kanısına varmıştır. Dolayısıyla AİHM, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (*Seferi Yılmaz/Türkiye*, § 90,92).

24. AİHM'in *Flux/Moldova* ((No. 6) (B. No: 22824/04, 29/7/2008, § 26) kararı da gazetecinin ödev ve sorumluluklarına ilişkin bir karardır. Bu kararda Flux isimli gazete, bir lise müdürünün kayıt yapmak için velilerden rüşvet aldığı iddialarına ilişkin bir okuyucu mektubunu yayımlamıştır. Gazete, söz konusu mektubun ismini vermeyen ve çocukları ilgili liseye devam eden bir veli tarafından hazırlandığını iddia etmiştir. Lise müdürü, söz konusu mektup nedeniyle gazete aleyhine manevi tazminat davası açmış ve kazanmıştır. Anılan gazete, basın özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuştur.

25. AİHM anılan karara, gazetecinin iyi niyetle hareket etme şartına ilişkin genel ilkelerine atıf yaparak başlamıştır. AİHM, basının üçüncü kişiler hakkında ileri sürdüğü şeref

ve itibarı zedeleyici nitelikteki olgusal isnatların doğruluğunu araştırmak şeklindeki olağan yükümlülüğünden muaf tutulabilmesi için bulunması gereken özel şartlar değerlendirilirken başvuru konusu haberde kullanılan dilin de gözönüne alınması gerektiğini eklemiştir. AİHM, kararda ayrıca başvuru konusu ifadelerde ileri sürülen olgusal isnatlar dikkate alındığında gazetecinin haber kaynağını ne derece güvenilir addedebileceğine ilişkin değerlendirmenin daha sonra ortaya çıkmış olan gerçeklerden yararlanılarak değil yalnızca haberin yayımlandığı dönemin şartları dikkate alınarak yapılması gerektiğini vurgulamıştır (*Flux/Moldova* (No. 6), § 26).

26. AİHM, söz konusu kararda öncelikle başvuru konusu ifadelerin suç isnadı içermesi nedeniyle yarışan değerler arasında dengeleme yapılırken masumiyet karinesinin de dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (*Flux/Moldova* (No. 6), § 25). AİHM; daha sonra okuyucu mektubunda belirtilen olgularla ilgili ifadelerin hedefi olan lise müdürüyle konuşularak konu hakkındaki görüşlerinin sorulmamasını, olguların doğruluğuna dair hiçbir araştırma yapılmamasını ve lise müdürü tarafından yayımlanması talep edilen cevap yazısının ağır eleştiriler içerdiği gerekçesiyle reddedilmesini gözönüne almıştır (*Flux/Moldova* (No. 6), § 29).

27. AİHM, kararında başvurucu lehine tazminata hükmeden ulusal mahkemenin bir kişi hakkında suç isnadı içeren haberler yapılabilmesi için hakkındaki ceza yargılamasının bitmesi gerektiğine dair gerekçesini kabul etmediğinin altını çizmiştir. İfade özgürlüğünün basına haberin yapıldığı tarihte olgusal bir temeli bulunmaksızın ve hedef alınan kişiye hakkındaki suçlamalara karşı çıkma olanağı tanınmaksızın sorumsuz bir biçimde suç isnadı içeren haberler yapabilme yetkisi tanımadığını da vurgulayan ve başvurucu gazetesinin profesyonel olmayan tutumu ile hükmedilen tazminat miktarının düşüklüğünü dikkate aldığını belirten AİHM, bu değerlendirmeler sonucu anılan kararda aleyhine tazminata hükmedilen gazetesinin basın özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir (*Flux/Moldova* (No. 6), §§ 31-34).

28. AİHM, *Roşca/Moldova* (B.No: 36712/10,22/10/2019; §§ 28-29) kararında; somut olayda başvurunun mektubunda söylenilere dayalı olgu isnadında bulunmasına karşın, bu iddiaların doğruluğuyla ilgili hiçbir girişimde bulunmadığını ve kendisini de bu söylenilerle ilişkilendirmiş olduğunu belirterek başvurunun derece mahkemeleri önündeki yargılamalar sırasında da mektubunda yer alan olgusal iddiaları doğrulamaya çalışmadığını vurgulamıştır. Bunun yanı sıra başvurunun mektubunda yer alan ifadelerin ileri sürülen olgusal isnatların gerçekmiş gibi algılanmasını sağlayacak bir dilde yazılmış olduğunu ve davacının şeref ve itibar hakkı karşısında başvurunun ifade özgürlüğünün korunamayacağını belirten AİHM ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğu sonucuna varmıştır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Mahkemenin 26/12/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

30. Başvurucu;

i. Hiçbir ihtarda bulunulmadan ön inceleme duruşmasında tahkikata geçilerek karar verildiğini, delil sunma imkânından yoksun bırakıldığını, bu nedenlerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini,

ii. İddiaların ilk kez kendisi tarafından dile getirilmediğini, başka yayın organlarında da dile getirildiğini, iddianın muhatabı olan kişilerin ana muhalefet lideri olan bir siyasetçi ve onun eşi olarak diğer insanlara nazaran daha fazla eleştiriye katlanması gerektiğini ve bir gazetecinin doğruluğunu kanıtlayamadıkça eleştirel değer yargılarında bulunmasının engellenmesinin kabul edilemez olduğunu,

iii. Davacıların haklarındaki iddialarla ilgili açıklama yapmak için oldukça fazla imkânları olduğunu,

iv. Haberi hazırlarken üzerine düşen görevi yerine getirdiğini, iddiaları bizzat muhatablarına sorduğunu ve cevapları yayımladığını, gazeteci olarak kamu yararı olan diğer alanlarda olduğu gibi siyasi arenada tartışılan sorunlara ilişkin haber ve düşünceleri duyurması gerektiğini,

v. Tazminat kararı nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini

ileri sürmüştür.

31. Bakanlık görüşünde; iç hukukta ve Sözleşme’de güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile şeref ve itibar hakkının aynı derecede ve eşit olarak saygıyı hak ettiği, bu iki hak arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmadığı belirtilmiştir. Bakanlık, AİHM kararlarında ifade özgürlüğünün bireylerin *"görüşlerini açıklayabilme, kanaat sahibi olabilme, kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve fikir alıp verme"* özgürlüklerinden oluştuğunun belirtildiğini, bununla birlikte bu özgürlüğün sınırsız bir hak niteliği taşımadığını vurgulamıştır. Bu itibarla Bakanlık görüşünde, başvurunun şikâyetlerinin incelenmesinde yargı organlarınca verilen kararlarda ifade (basın) özgürlüğü hakkı ile başkalarının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuruçular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının Anayasa’nın 26. ve 28. maddeleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

33. Anayasa’nın iddianın değerlendirilmesinde esas alınacak *"Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti"* kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması,... başkalarının şöhret veya haklarının,... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

34. Anayasa’nın *"Basın hürriyeti"* kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Basın hürdür, sansür edilemez...”

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır...”

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

36. Gazetede yayımlanan haberler nedeniyle davacılar tarafından açılan davada başvurusunun 5.000 TL manevi tazminat ödemesine karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvurusunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik bir müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadağı

37. Anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa’nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa’nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

38. Yukarıda anılan müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

39. Yapılan değerlendirmeler neticesinde 6098 sayılı Kanun’un 49. maddesinin *kanunla sınırlama ölçütünü* karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

40. Başvurusunun davacılar manevi tazminat ödemesine karar verilmesinin *başkalarının şöhret veya haklarının korunmasma* yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygunluk

(1) Genel İlkeler

(a) Müdahalenin Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygun Olması

41. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklere uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (*Bekir Coşkun*, [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın*, [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2018/69, K.2018/47, 31/5/2018, § 15; AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 18). Buna göre ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklere uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

(b) Demokratik Toplumda Basın Özgürlüğünün Önemi

42. Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ile onun özel güvencelere bağlanmış şekli olan ve Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir. Bu bağlamda ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü herkes için geçerli ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (*Mehmet Ali Aydın* § 69; *Bekir Coşkun*, §§ 34-36). Basın özgürlüğünün kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi ile bunlara ilişkin bir kanaat oluşturmaları için en iyi araçlardan birini sağladığı açıktır (*İlhan Cihaner* (2), B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63).

(c) Basının Ödev ve Sorumlulukları

43. Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri basına tamamen sınırsız bir ifade özgürlüğünü garanti etmemiştir. Anayasa'nın 12. maddesinin "*Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder*" biçimindeki ikinci fıkrası, kişilerin sahip oldukları temel hak ve hürriyetleri kullanırken ödev ve sorumluluklarına da gönderme yapmaktadır. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sınırlamalara uyma yükümlülüğü, ifade özgürlüğünün kullanımına basın için de geçerli olan bazı görev ve sorumluluklar getirmektedir (*Orhan Pala*, B. No: 2014/2983, 15/2/2017, § 46; *Önder Balıkcı*, B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 43).

44. Bu görev ve sorumluluklar *başkalarının şöhret ve haklarının zarar görme ihtimalinin bulunduğu ve özellikle adı verilen bir şahsın itibarının söz konusu olduğu durumlarda özel önem arz eder* (*Orhan Pala*, § 47). Basın özgürlüğü ilgililerin meslek ahlakına saygı göstermelerini, doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde ve iyi niyetli olarak hareket etmelerini zorunlu kılmaktadır. Gerçeğin çarpıtılması kabul edilebilir eleştiri sınırlarını aşar. Dolayısıyla haber verme görevi zorunlu olarak ödev ve sorumluluklar ile basın kuruluşlarının kendiliğinden uymaları gereken sınırlar içermektedir (*Orhan Pala*, § 48; *Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.* [GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, §§ 42, 43; *Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 53, 54; *İlhan Cihaner* (2), §§ 60, 61). Bu bağlamda geniş halk kitlelerinin düşünce ve kanaatleri üzerinde etki yapan ve onları harekete geçirebilen başvurunun basının basın etik kurallarına uyması, bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek tutum ve davranışlardan kaçınması gerekir (*Emin Aydın*, B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 47).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

45. İncelemede iki nokta üzerine odaklanılacaktır. İlk başvurucunun daha önce yaygınlık kazanmış olan bir bilgiyi yayıp yaymadığı, ikincisi ise başvurucunun bir gazeteci olarak üzerine düşen ödev ve sorumlulukları yerine getirip getirmedigiğidir.

46. Olayların meydana geldiği tarihte A. Belediyesinde yolsuzluk yapıldığı iddialarına ilişkin idari ve adli soruşturmalar açıldığı, söz konusu soruşturmalarla ilişkin ulusal ölçekte çok sayıda haber yapıldığı konusunda taraflar arasında bir anlaşmazlık yoktur. Söz konusu yazılardan birinde, A. Belediye Başkanının mensubu olduğu partinin lideri olan Kemal Kılıçdaroğlu'nun iddialar karşısında suskun kaldığı ve bu suskunluğun manidar olduğu ileri sürülmüş, bir kuyumcudan 50 bin liranın üzerinde fiyatla bir hediye gerdanlık ve set alındığı iddia edilmiş ve "*J. Kuyumculuk iddiası nedir?...*" şeklinde imalı bir soru sorulmuştur. Söz konusu köşe yazısı ayrıca bir internet sitesinde de yayınlanmıştır.

47. Buna karşılık başvuru konusu "Selvi Hanım'a Gerdanlık" başlıklı haberde A. Belediyesi Başkanı'nın, hakkındaki rüşvet ve yolsuzluk iddiaları karşısında sessiz kalması ve örtbas etmesi karşılığında CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun eşine 53 bin TL değerinde gerdanlık ve takı hediye ettiği iddia edilmiştir. Haberde bu bilginin kulis bilgisi olduğu belirtilmiş ve başka bir kaynağa yer verilmemiştir. Selvi Kılıçdaroğlu'nun ismi önceki haberde hiç zikredilmediği gibi davacılara yönelik doğrudan suçlayıcı herhangi bir isnatta da bulunulmamıştır. Böylece önceki haberde soru biçiminde yer alan soyut imaya karşılık başvuru konusu haberde somut bir isnatta bulunulmuştur. Bu itibarla başvurucunun yayımladığı haber daha önce kamuoyuna yayılmış bilgidен farklı olarak somut olgu isnatları içermektedir ve aynı bilgi olarak kabul edilemez.

48. Yayımlanması sorunlu bilgilerin içeriğinin bir kez bilinir hâle geldikten sonra bu bilgileri yayan bir gazeteciye uygulanan yaptırımların meşruiyetinin tartışılmalı hâle geldiğini kabul etmek gerekir (*Hakan Yiğit*, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, § 56). Buna karşın daha önce bir konuda bazı bilgilerin kamuoyuna açıklanmış olması, daha sonra aynı konuda yapılan her türlü yayını otomatik olarak bir meşruiyet şemsiyesi altına da almaz. Bunun için sonraki yayında yer alan bilgiler zaten halka açıklanmış, somut olaydaki gibi vakalarda kişilerin itibarlarının korunmasına ilişkin amaç önemli ölçüde ortadan kalkmış ve ifade özgürlüğüne yönelik sınırlama ile engellenmek istenen zarar önceden vuku bulmuş olmalıdır.

49. Somut olayda, başvurucunun haberinde yer alan somut isnat ilk kez yayımlanmıştır. Dolayısıyla daha önce bir köşe yazısında bazı imalarda bulunulmuş olması ile ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamanın konusu olan zarar henüz vuku bulmamıştır. Başka bir ifadeyle, daha önce yayımlanan imalar ancak başvuruya konu haberde somut isnadın ileri sürülmesi ile anlam kazanmıştır.

50. Dolayısıyla incelenen başvuruda haberlerin bütününe bakıldığında şeref ve itibara yönelik saldırı bakımından asıl sorunu, olgusal ve kanıtı duyarlı iddiaların oluşturduğu görülmektedir. Değer yargısı ifade eden görüş ve yorumlar kanıtlanmaya elverişli değilken kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyan olgulara dayanan iddiaların desteklenmesi için güvenilir delil sunulması gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Nihat Durmuş ve Durmuş Ofset Gaz. Bas. Yay. Mat. Kül. ve Spor Etk. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/5761, 10/5/2018, § 54).

51. O hâlde başvurunun ileri sürdüğü olgusal isnatlar konusunda bir gazeteci olarak üzerine düşen ödev ve sorumlulukları yerine getirip getirmediği meselesinin aydınlığa kavuşturulması gerekir. Dolayısıyla somut olayda basının gazetecilik etik ve ilkelerine uygun olarak iyi niyetle topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluğunu yerine getirip getirmediği değerlendirilmelidir. Bu bağlamda anılan değerlendirme için gazetenin ileri sürdüğü olgusal iddiaların doğruluğu konusunda yeterli araştırmayı yapıp yapmadığı denetleneyecektir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Çetin Doğan (2)*, [GK], B.No: 2014/3494, 27/2/2019, § 63; *Mehmet Doğan Uğurlu ve diğerleri*, B. No: 2015/954, 12/9/2018, § 54).

52. Başvurucunun ispat yükünü yerine getirirken kendisinden bir beyanın doğruluğunu kanıtlayan savcı gibi hareket etmesi beklenmemektedir. Burada sözü edilen araştırma yükümlülüğü somut gerçeklik anlamında değil yayının yapıldığı andaki olayın beliriş biçimine uygunluk olarak anlaşılmalıdır. Başvurucunun haber kaynaklarının söz konusu iddialar bakımından makul olarak güvenilir olup olmadığı ile doğru ve güvenilir bilgiler sunmak için iyi niyet çerçevesinde çaba gösterip göstermediğini ortaya koyması yeterlidir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Orhan Pala* § 51).

53. A. Belediyesi Başkanı'nın yolsuzluklarını örtbas etmek için CHP Genel Başkanı'nın eşine yüksek değerde takı hediye ettiği iddialarını içeren başvuruya konu haberde davacılara yönelik somut isnadın kaynağı olarak yalnızca "*kulis bilgisi*" verilmiştir. Başvurucu, davaya konu haberlerdeki iddiaları yayımlamadan önce doğruluğunu araştırdığını ileri sürmüştü de objektif sınırlar içinde hareket ettiğine ve olayı bu sınırlar dâhilinde, olduğu biçimiyle aktardığına ilişkin bir somutlaştırma yapmamıştır. Başvurucu, bireysel başvuru formunda haberdeki somut olgusal isnatların doğruluğuna ilişkin olarak aynı konuda ancak aynı somut isnadın yer almadığı bir yazı dışında bir delil göstermemiştir (bkz. § 8). Başvurucu, bireysel başvuru dilekçesinde derece yargılamasına ilişkin olarak; dava ön inceleme aşamasından kaynaklı tahkikata geçilerek karar verildiğini, bu sebeple delillerini sunma imkânından yoksun kaldığını ileri sürmüştü ancak söz konusu iddiasını somutlaştıracak bir açıklamada bulunmamıştır. Başvurucuya dava dilekçelerinin ve mahkeme kararlarının tebliğ edildiği ve başvurunun temyiz itirazlarını ileri sürdüğü anlaşılmaktadır. Buna karşılık başvuru Anayasa Mahkemesi önünde adil yargılanma hakkına yönelik ihlal iddialarını ileri sürerken; derece mahkemeleri önünde hangi delilleri ne şekilde sunduğunu, derece mahkemelerinin yargılama usulüne ilişkin hangi güvenceleri ne şekilde ihlal ettiğini, temyiz incelemelerinde hangi itirazlarda bulunduğunu ve bunların hangilerinin karşılanmadığını ve tüm bunların davanın esasına yapacağı katkının ne olduğunu belirtmemiş; bu iddialarına yönelik olarak Anayasa Mahkemesine detaylı bir açıklama yapmamış ve varsa dayanaklarını sunmamıştır. Dolayısıyla başvuru derece mahkemeleri önünde devam eden yargılamalar boyunca pek çok fırsatı olmasına rağmen başvuruya konu haberindeki iddialarını destekleyen kaynaklarını sunduğunu bireysel başvuru formunda gösterebilmiş değildir.

54. Kişilere ilişkin haberlerde, gerçeğe aykırı bir haber vermenin o kişinin şeref ve itibar hakkına verebileceği zarar gözönüne alınarak haberin gerçeğe uygunluğu iyi niyetle sorgulanmalıdır. Somut olayda başvuru, verdiği bilgilerin haberin yayımlandığı andaki görünür gerçekliğe uygun olduğu yönünde yeterli donelere sahip olduğunu gösterebilmiş değildir. Başvurucunun, yaygınlaştığı somut veriler ile gösterilememiş söylentiye dayanarak ve olguların doğruluğuna dair hiçbir araştırma yapmaksızın davacılar hakkında son derece ciddi iddialarda bulunmasının ispat yükümlülüğü çerçevesinde yeterli kabul edilmesi mümkün olmamıştır. Aksinin kabulü basına tamamen söylentiye dayalı, suç isnadı içeren haberler yapabilme yetkisi tanıdığı anlamına gelebilecek ve sorumsuz bir biçimde yapılan bu tür haberlerin yayılmasına meşru bir zemin tanınması söz konusu olabilecektir.

55. Somut olayda değerdendirilmesi gereken bir başka husus ise davacıların haklarındaki iddialara ayrıntılı veya hiç cevap vermemiş olmalarının yapılan haberdeki olgusal isnatlara dayanak olup olmayacağıdır. Zira davacı Selvi Kılıçdaroğlu'nun hakkındaki iddialara "Öyle bir şey yok" diyerek yanıt verdiği, davacı Kemal Kılıçdaroğlu'nun ise ilgili iddialara hiç cevap vermediği görülmektedir. Başvurucu, davacıların imkânları olduğu hâlede haklarındaki iddiaları yalanlamadıklarını savunmuştur.

56. Medyanın abartılı, kışkırtmaya başvuran, muhalif olan, çarpıcı gelen veya rahatsız eden haberler ve iddiaların muhataplarına cevap ve düzeltme hakkı tanınması veya karşıt görüşlere yer vermesi demokratik toplumun gelişmesini ve kamuoyunda özgürce kanaat oluşmasını sağlayacağı gibi medyanın kamusal sorumluluğunun ve medya etiğinin de gereğidir. Bununla birlikte somut başvurudaki gibi yeterli temeli olmadan olgusal isnatlarda bulunulması nedeniyle şeref ve itibar hakkının zedelendiği durumlarda kişilere cevap hakkı tanınması, kural olarak basının hukuki veya cezai sorumluluklarını tamamen ortadan kaldırmaz.

57. Somut olayda, başvurunun davacılara söylentiler hakkında bazı sorular yöneltilmiş olmasının, yayımda yer alan bilgilerin gerçeğinin ne olduğunu kamuoyuna açıklama fırsatı verildiği anlamına gelip gelmeyeceği son derece tartışmalıdır. Bununla beraber incelenen başvuruda, davacılar ileri sürülen iddialara karşı ya hiç cevap vermemiş ya da basitçe inkâr etmişlerdir. Somut olayda, yeterli olgusal temeli olmadan haklarında haber yapılan kişilere yöneltilen suçlamalarla ilgili olarak yalnızca diyeceklerinin sorulması yapılan haberi tek başına hukuka uygun hâle getirmemiştir.

58. İncelenen başvuruda gözönüne alınması gereken bir diğer husus ise yapılan haberin konusu ve haberde kullanılan dildir. Başvurunun iki ayrı haberde yer verdiği başlıklar ve haberin veriliş tarzı birlikte değerdendirildiğinde, somut olgusal isnatların kamuoyunda gerçekmiş gibi algılanmasını sağlayacak bir dil kullandığı kanaatine ulaşılmıştır (bkz. § 11-12). Suç isnadı içeren ve olgusal temeli bulunmayan söz konusu dil ve üslup karşısında siyasetçilerin ve ailelerinin lekelenmeme haklarının korunması gerektiği gözardı edilmemelidir. Siyasetçilerin haklarında yapılan haberlere sıradan insanlara göre daha fazla hoşgörü göstermeleri gerektiği kuşkusuz olmakla birlikte (benzer değerdendirmeler için bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 61, *Nihat Zeybekçi*, B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 38), somut olaydaki gibi kamuoyu nezdinde gerçekmiş gibi algılanmasını sağlayacak şekilde yapılan ancak söylentiden öteye gittiği ortaya konulamayan iddialara davacıların toleranslı olmaları da beklenmemelidir.

59. Somut olayda herhangi bir delille desteklenmeyen ve suç isnadı teşkil eden olgu isnadında ifade özgürlüğünden bahsedilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra doğrulanmamış ve/veya yanlış bilgilerin yayılmasının kamuoyunun haber alma hakkı bulunduğu gerekçesiyle haklı çıkarılamayacağı belirtilmelidir. Dolayısıyla doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde hareket etmek için çabaladığını ortaya koyamayan başvurunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği ve ilk derece mahkemesinin ve Yargıtay'ın farklı çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir paylarını aşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

60. Başvurucu aleyhine hükmedilen tazminatın gözetilen amaç ile makul bir orantılılık ilişkisi içinde olup olmadığı da değerdendirilmelidir. Bu bağlamda başvuru aleyhine ceza mahkemelerinde değil yalnızca hukuk mahkemelerinde dava açıldığı da

gözönüne alındığında derece mahkemelerince hükmedilen 5.000 TL'lik tazminatın başvuru sahibinin sahip olduğu ekonomik imkânları zora sokacak veya ortadan kaldıracak miktarda olmadığı, ayrıca -bu tür davalarda genellikle hükmedilen tutarlar ve söz konusu haberin ağırlığıyla karşılaştırıldığında- ulaşılacak istenen amaç ile orantısız olmadığı değerlendirilmiştir.

61. Bu kapsamda başvuru sahibinin ifade ve basın özgürlüklerine yönelik müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğu değerlendirildiğinden anılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

62. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE Zühtü ARSLAN, Engin YILDIRIM ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşı oyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 26/12/2019 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, ana muhalefet partisi lideri ve eşi hakkında yapılan haberler dolayısıyla aleyhine tazminata hükmedilmesinin ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Mahkememiz çoğunluğu başvurunun ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

2. Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüğü, resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestisini de kapsamaktadır. Anayasa'nın 28. maddesinde de basın özgürlüğü güvenceye alınmıştır. Hiç kuşkusuz bu özgürlükler mutlak olmayıp, sözelimi "başkalarının şöhret ve haklarının korunması" amacıyla kanunla sınırlandırılabilir. Ancak Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca bu sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz.

3. Başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik sınırlamanın kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğu hususunda çoğunluk görüşüne katılmakla birlikte, başvurunun tazminat ödemesi şeklindeki yaptırımın demokratik toplum düzeninde gerekli olmadığı kanaatindeyim.

4. Başvurucunun yayımcısı olduğu ulusal gazetede 19 ve 20 Aralık 2012 tarihlerinde yayınlanan iki haberde yolsuzluk suçlamalarıyla hakkında soruşturma açılan bir belediye başkanının mensubu bulunduğu siyasi partinin genel başkanının eşine gerdanlık ve takı seti hediye ettiğine dair iddiaların bulunduğu, söz konusu iddiaların muhatabının "*hayır böyle bir şey yok*" dediği, ancak genel başkanın bu konuda gazetecilerin yönelttiği soruları cevapsız bıraktığı, ilgili belediye başkanının rahat tavrının iddia edilen hediyelere bağlandığı ve bu olayın son günlerde parti içerisinde sıkça konuşulduğu belirtilmiştir (§§ 10,11). Bu haberlerden dolayı başvurunun 5.000 TL tazminat ödemesine hükmedilmiştir.

5. Öncelikle belirtmek gerekir ki, başvuru bir söylentiye haberleştirmiştir. Başvurucunun tazminat ödemesine sebep olan "hediye" iddiası ilk kez, söz konusu habere dört gün önce, bir başka ulusal gazetenin köşe yazısında dile getirilmiştir. Söz konusu ulusal gazetede 15/12/2012 tarihinde yayınlanan "*CHP: Neden AK Parti'yi yazmıyorsun*" başlıklı köşe yazısında yazar, günlerdir CHP'li bir belediye başkanı hakkında ortaya atılan yolsuzluk iddialarını gündeme getirdiği halde genel başkanın bu konuda açıklama yapmaktan çekindiğini, kendisine ve yetkililere konuyla ilgili birkaç şey sormak istediğini ifade etmiştir. Başvuru hakkında tazminata hükmedilmesine neden olan hediye iddiası hakkında söz konusu yazıda şu cümlelere yer verilmiştir: "...Belediye Başkanı'nın" "*Kılıçdaroğlu beni görevden alamaz, hakkımda soruşturma açamaz*" söyleminin nedeni ne? Palladium'daki Jival kıyımculuktan alınan 50 bin liranın üzerindeki hediye gerdanlık ve set iddiasının, Başkan[ın] bu söylemiyle bir bağlantısı var mı? Jival kıyımculuk iddiası nedir?".

6. Görüldüğü üzere başvuruya konu haberlerde dile getirilen iddia ilk kez başka bir gazetede yayınlanmış, aynı yazı daha sonra bir internet haber sitesinde de yer almıştır. Dolayısıyla burada ilk kez dile getirilen bir iddiadan ziyade, daha önce başka ulusal düzeyde yayın yapan gazete ve internet sitelerinde yayınlanmış ve böylece aleniyet kazanmış bir iddianın, söylentinin haberleştirilmesi söz konusudur.

7. Hiç kuşkusuz bir iddiaya veya söylentiye dayansa da kişilerin itibarını zedeleyecek şekilde olgusal isnatta bulunulması durumunda gazetecinin çok daha hassas olması, bu konuda asgari bir araştırma yapması gerekmektedir. Bu gereklilik, ifade ve basın özgürlüğü ile kişilerin şeref ve itibar hakkı arasındaki hassas dengenin korunması bakımından hayati derecede önemlidir. Bu dengenin korunup korunmadığı değerlendirilirken özellikle kulis haberciliğini imkânsız hale getirecek bir yaklaşımın benimsenmesi doğru olmaz. Bu noktada haber ya da yazının konusu, haberin kamusal bir tartışmaya katkı sunup sunmadığı, haberin muhatabının kamusal yönü gibi hususlar önemlidir.

8. Somut olayda haberlerin esas itibarıyla bir belediye başkanı hakkında ileri sürülen yolsuzluk iddialarıyla bağlantılı şekilde verildiği, bu yönüyle kamuoyunu ilgilendiren ve bu çerçevede kamusal tartışmaya katkı sunma potansiyeli olan bir niteliği olduğu ve ana muhalefet partisi liderine yönelik olarak dile getirildiği açıktır.

9. Anayasa Mahkemesinin defaatle vurguladığı üzere, siyasetçilere yönelik eleştirinin sınırları çok daha geniştir. Gördükleri işlev nedeniyle siyasetçiler diğer kişilere göre haklarında yapılan haber ve eleştirilere karşı daha hoşgörülü olmak durumundadır (*Bekir Coşkun* [GK], B.No: 2014/12151, 4/6/2015, § 67; *Nihat Zeybekçi*, B.No:2015/5633, 8/5/2019, § 38). Bu durum, onların şeref ve itibarının daha az önemli olmasından değil yaptıkları kamusal görevden kaynaklanmaktadır (bkz. *Ergün Poyraz (2)* [GK], B.No: 2013/8503, 27/10/2015, § 58). Demokrasilerde “gözetleyici” (*watchdog*) işlevi gören basının özellikle siyasilere yönelik haber yaparken çok daha geniş bir özgürlük alanına sahip olması gerektiği izahtan varestedir. Bu bağlamda basının bazı haberleri, gerçekten rahatsız edici hatta belli ölçüde kışkırtıcı da olabilir.

10. Diğer yandan siyasetçilerin kendilerine yönelik iddia, itham ve eleştirileri cevaplama konusunda, başkalarına nazaran çok daha avantajlı konumda oldukları da bilinmektedir (bkz. *Kemal Kılıçdaroğlu ve Cumhuriyet Halk Partisi*, B.No:2014/12482, 8/5/2019, § 46). Bu kapsamda, siyasetçilerin kamusal konularda söylentiye dayansa bile haklarında ileri sürülen iddia ve isnadlar karşısında başka yollar mevcutken yargıya başvurmaları ve bunun sonunda da haberi yapan basın kuruluşuna yönelik hukuki veya cezai yaptırımlara başvurulması ifade ve basın özgürlüğünü kullananlar üzerinde ciddi bir caydırıcı etki yaratacaktır.

11. Somut başvuruya konu haber, daha önce belirtildiği üzere, başka bir ulusal gazetede ileri sürülen genel başkanın eşine pahalı bir hediye verildiği yönündeki iddianın yeniden gündeme getirilmesinden ibarettir. Daha önceki haberde olduğu gibi başvurunun hediye iddiasına ilişkin haberinde de verildiği iddia edilen hediye kim tarafından kime verildiği, türü, hangi kuyumcudan alındığı ve değerinin ne olduğu gibi somut bilgilere yer verilmiştir.

12. Başvurucunun, daha önce başka mecralarda yayınlanan bir haberin gerçekliğini araştırmaya yönelik hiçbir girişimde bulunmadığı da söylenemez. Bizzat haberin içeriğinde genel başkanın eşine ulaşıldığı, kendisine iddianın sorulduğu ve böyle bir şeyin olmadığı yönünde cevap alındığı, aynı şekilde genel başkanın danışmanlarının da arandığı, danışmanların “size döneceğiz” demelerine rağmen dönüş yapılmadığı gibi hususlar yer almaktadır.

13. Öte yandan haberin dili ve üslubundan söz konusu iddianın söylentiye dayalı olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Haber daha en başta *“Başkente kulisler... gerdanlık seti hediye ettiği iddiaları ile çalkalanıyor”* cümlesiyle başlamaktadır. Ayrıca haberde *“hediye ettiği ileri sürüldü”, “rahat tavrı,... hediye edildiği iddia edilen altınlara bağlanıyor”, “hediye olayının CHP içerisinde sıkça konuşulduğu belirtiliyor”, “vahim iddialara açıklık getirmeden ayrıldı”* gibi ifadelerle yer verilmek suretiyle kulis bilgisine ve söylentiye dayalı bir isnat dile getirilmiştir.

14. Sonuç olarak kulis bilgisine dayalı bir isnadın haberleştirilmesi nedeniyle başvurunun yaptırıma maruz bırakılması, başvurunun ifade ve basın özgürlükleri ile hakkında haber yapılanların şeref ve itibar hakkı arasındaki dengenin birincisi aleyhine bozulduğunu göstermektedir. Dolayısıyla başvurunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik sınırlamanın demokratik toplum düzeninde gerekli olduğu söylenemez.

15. Açıklanan gerekçelerle, başvurunun ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilmediği yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Ulusal bir gazete 15/12/2012 tarihinde yayınlanan bir köşeyazısında A. Belediyesiyle ilgili birtakım yolsuzluk iddiaları ortaya atılmış ve bu iddialar daha sonra başvurunun yayımcısı olduğu başka bir ulusal gazetede haberleştirilmiştir. Söz konusu gazetenin 19/12/2012 tarihli nüshasında; CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve eşi Selvi Kılıçdaroğlu hakkında “Selvi Hanım'a Gerdanlık” ve 20/12/2012 tarihli nüshasında “Kemal Bey Gerdan Kıvrırdı” başlıklı iki haber yayımlanmıştır. Bu haberler üzerine Kemal Kılıçdaroğlu ve eşi, kişilik haklarının saldırıya uğradığı iddiasıyla başvurucuya karşı manevi tazminat davası açmışlardır. Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesi 15/10/2015 tarihli kararıyla başvuru aleyhine toplam 5.000 TL tazminata hükmetmiştir.

2. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Mehmet Ali Aydın, [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2018/69, K.2018/47, 31/5/2018, § 15).

3. Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 28. maddesindeki basın özgürlüğünün “demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan” birini oluşturduğunu ve demokrasinin işleyişinde “yaşamsal” bir önem taşıdığını çeşitli kararlarında ısrarla vurgulamaktadır (örneğin bkz. Mehmet Ali Aydın § 69). Mahkemeye göre basın özgürlüğü “kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi ile bunlara ilişkin bir kanaat oluşturması için en iyi araçlardan birini” sağlamaktadır” (İlhan Cihaner (2), B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63).

4. Gerek Anayasa Mahkemesi, gerekse de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) göre ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak kabul edilemez.

5. AİHM basın yayın organlarında yayınlanan haber ve yazıları temellendirilmesi gereken olgu isnadı ve değer yargısı ayırımına göre incelemektedir (Jalba/Romanya B. No: 43912/10, 18/5/2014, §§ 32-44; Busuioc/Moldova B. No: 61513/00, 21/12/2004, § 61). AİHM, değer yargısı olarak görmediği iddiaların belli bir düzeyde de olsa temellendirilmesi ve somutlaştırılması gerektiğini kabul etmektedir. Diğer taraftan AİHM, tamamen temelsiz olmamak şartıyla basın organlarının üçüncü kişilerden kaynaklanan söylentileri veya hikayeleri haberleştirilmesini basının kamunun “bekçi köpeği” olma işlevinin bir yansıması olarak da değerlendirmektedir (Thorgeir Thorgeirsson/İzlanda, B.No: 13778/88, 25/6/1992, § 65; Timpul Info-Magazin ve Anghel/Moldova, B. No: 42864/05, § 36, 27/11/2007; Cihan Öztürk/Türkiye, B. No: 17095/03, 9/6/2009, § 28; Fedchenko/Rusya B. No: 33333/04 11/2/2010).

6. Başvuruya konu haberde bir belediyedeki yolsuzluk iddiaları gündeme getirilmekte ve ilgili belediye başkanının bağlı olduğu siyasi partiden kendisine yönelik herhangi bir yaptırım uygulanmaması için parti genel başkanının eşine maddi değeri yüksek hediye verdiği söylentisi haberleştirilmektedir. Haberde, ilgili siyasi parti genel başkanının bu

belediyedeki yolsuzluk iddiaları ve eşine hediye edildiği öne sürülen mücevherlerle ilgili bir açıklama yapmaması imalı ve alaycı bir üslupla eleştirilmektedir. Haberde kullanılan dil ve üslubun muhatabı açısından rahatsız edici olduğu bir gerçektir.

7. Çoğunluk gerekçesinde başvurunun yayımladığı haberde yer alan somut isnadın ilk kez yayımlandığı, daha önce 15/12/2012 tarihinde yayınlanan köşe yazısında dile getirilen hususların imalardan ibaret olduğu ve bu imaların başvuruya konu haberde somut isnadın ileri sürülmesi ile anlam kazandığı ifade edilmiştir (bkz. § 49). Çoğunluk, A. Belediyesindeki yolsuzluk iddiaları ile bu iddiaların odağındaki belediye başkanının üyesi olduğu siyasi parti genel başkanının eşine hediye ettiği ileri sürülen mücevher iddialarını birbirinden ayırarak ikinci iddianın somut olgu isnadı içerdiğini ve doğruluğunun yeterince araştırılmadan haberleştirildiğini belirtmektedir.

8. Çoğunluk kararında gazetecinin araştırma yükümlülüğünün “somut gerçeklik anlamında değil yayının yapıldığı andaki olayın belirli biçimine uygunluk” olarak anlaşılması gerektiği görüşü savunulmuştur (bkz. § 52). Bu ölçüte göre olayın “belirli biçimine” baktığımızda A. Belediyesindeki yolsuzluk iddiaları bağlamında olayın belirdiğini görebiliriz. Olayların meydana geldiği tarihte A. Belediyesinde yolsuzluk yapıldığına ilişkin iddiaların ilgili makamlarca ciddiye alınarak idari ve adli soruşturmalar açıldığı ve bu soruşturmalar hakkında ulusal düzeyde çok sayıda haber yapıldığı olgusal bir gerçektir (bkz. § 46). Başka bir ifadeyle başvuru konusu 19/12/2012 tarihli haberdeki ana olgu isnadı belediyedeki yolsuzluk iddialarındır ve bunların da söylentinin ötesine geçerek soruşturulmaya değer bulunması bu konudaki iddiaların olgusal bir yönünün olduğunu göstermektedir.

9. Sözü edilen siyasetçinin eşine verildiği öne sürülen hediye tek başına haberin odağını oluşturmamaktadır. Olgusal bir boyutu olan yolsuzluk iddiaları ile bu iddiaları örtbas etmek için hediye verildiği iddiası birbirinden tamamen bağımsız ve ilgisiz iki ayrı olay değildir. Somut olayda tek başına tamamen söylentiye dayalı suç isnadı içeren bir iddianın haberleştirilmesi yoktur. Burada söylentinin haberleştirilmesi bağlamında bir yan veya tali olgu isnadı gibi algılanmaya müsait bir ima söz konusudur. Haberin veriliş biçiminin ve kullanılan dilin imalar içermesi öne sürülen isnatların tamamen gerçekmiş gibi algılanmasına neden olacak düzeye ulaşmamıştır.

10. Bir şeyi ima etmenin doğrudan bir suçlama ve ispat edilmesi gereken bir isnat olarak yorumlanması demokratik bir toplumda basın hürriyeti üzerinde caydırıcı ve sınırlayıcı bir etkiye neden olacaktır. Önüne gelen bir konuyu araştırarak gazeteci söylentiler de dâhil olmak üzere kullanabileceği tüm malzemeden faydalanmaya çalışacaktır (Thorgeir Thorgeirsson/İzlanda, B.No: 13778/88, 25/6/992, § 65; Cihan Öztürk/Türkiye, B.No: 17095/03, 9/6/2009, § 28). Başvurucudan somut olay bağlamında iddialarının doğruluğunu ispatlamasının beklenmesi gazetecilere aşırı bir yük yüklemek anlamına gelen makul olmayan bir taleptir (Orhan Pala B. No: 2014/2983, 15/2/2017, § 51). Gazetecilerin haberleştirdikleri konularla ilgili araştırma yükümlülükleri yargılama sürecindeki ispat yükümlülüğüyle eşdeğer seviyede görülmemelidir.

11. Başvurucunun söz konusu iddiaların doğru olup olmadığını muhataplarına sorarak doğru ve güvenilir bilgiler sunmak için yeterli olmasa da gayret gösterdiği söylenebilir. Hedef alınan kişilere iddialara karşı çıkma olanağı haberde tanınmıştır. Nitekim hakkında hediye aldığı iddia edilen siyasi parti genel başkanının eşi iddiaları reddetmiş, parti genel başkanı ise bir açıklamada bulunmamıştır.

12. Kamuoyunun haber alma hakkı haberlerde aktarılan iddiaların doğrulanması şartına bağlanmamalıdır. Elbette, yalan, yanlış, hiçbir olgusal temele dayanmayan, kişilerin şeref ve itibarını zedeleyecek haberlerin ve bilgilerin ifade ve basın özgürlüğünden yararlanması düşünülemez. Kabul etmek gerekir ki, ifade ve basın özgürlüğü diğer haklarla çatıştığında her zaman galebe gelmesi gereken mutlak bir hak değildir ve anayasal düzenimizde bir takım sınırlamalara tabidir.

13. Bir belediye'deki yolsuzluk iddialarının ve bu olayla ilgili bazı söylentilerin haberleştirilmesi kamusal bir tartışmaya katkı yapmaktadır. Bir yolsuzluk iddiasının söylentiler de dâhil olmak üzere kamuoyuna aktarılmasının şeref ve itibarı koruma gerekçesiyle cezai yaptırıma tabi tutulması kamuyu ilgilendiren konularda serbest ve açık tartışmaların önlenmesi sonucunu doğuracaktır. Anayasa Mahkemesine göre kişiler hakkında yapılan haberler veya yorumlardan dolayı bir gazetecinin cezalandırılması basının kamu yararına ilişkin konuların tartışılmasına yönelik katkılarına ciddi şekilde engel oluşturacaktır (Orhan Pala B. No: 2014/2983, 15/2/2017, § 52; Ali Rıza Üçer (2) [GK], B. No: 2013/8598, 2/7/2015, § 46). Siyasetçilerin, özellikle de önde gelen, tanınmış siyasetçilerin kamuyu ilgilendiren olaylar ve iddialar karşısında siyasi tutum ve davranışlarının bilinmesinde kamu yararı olduğu açıktır.

14. Somut olaydaki haberde adı geçen kişiler ana muhalefet partisinin genel başkanı ve eşidir. Toplumca tanınan siyasi bir kişinin kendisine yönelik sert ve ağır iddialara ve eleştirilere hoşgörü göstererek katlanması demokratik toplum düzeni açısından gereklidir ve bu nedenle tahammül göstermeleri gereken eleştiri marjı diğer insanlara göre daha geniştir. Elbette bu husus, siyasi kişilerin anayasal güvence altında olan kişilik haklarının sağladığı güvencelerden yoksun bırakılmaları anlamına gelmemelidir.

15. Belirtilen gerekçelerle, somut olayda ifade ve basın özgürlüklerine yönelik müdahalenin demokratik toplum düzeninde zorlayıcı bir toplumsal ihtiyaçtan kaynaklanmadığı sonucunu ulaştığımdan başvurusunun Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği düşüncesiyle çoğunluk kararına muhalif kaldım.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Yeni Akit isimli ulusal gazetenin olay tarihinde yayımcısı olan başvuru şirketi, tanınmış bir siyasetçi ve dönemin Türkiye'deki ana muhalefet partisi lideri olan Kemal Kılıçdaroğlu ve eşi hakkında adı geçen gazetede yayımlanan yazılar nedeniyle aleyhine açılan manevi tazminat davasında kısmen manevi tazminata mahkum edilmiştir. Başvurucu mahkum edildiği tazminat nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürerek Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Bahse konu tazminat davasına esas alınan iki yazı mevcuttur. 19/12/2012 tarihli "Selvi Hanım'a Gerdanlık" ve 20/12/2012 tarihli "Kemal Bey Gerdan Kıvırdı" başlıklı yazılarda; başkentteki kulislerin yolsuzluk ve sahtecilik suçlamaları sebebiyle hakkında soruşturma açılan CHP'li A. Belediye Başkanı B.İ.nin Kılıçdaroğlu'nun eşi Selvi Hanım'a 53 bin liralık gerdanlık seti hediye ettiği iddiaları ile çalkalandığı, art arda yaptığı yolsuzluk ve usulsüzlüklerin ıslak imzalı belgelerle kanıtlanmasıyla gündemde olan CHP'li A. Belediye Başkanı B.İ.nin CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun eşi Selvi Kılıçdaroğlu'na 53 bin TL değerinde gerdanlık ve takı seti hediye ettiğinin öne sürüldüğü, Akit'in ulaştığı Bayan Kılıçdaroğlu'nun iddiaları kabul etmediği, A. Belediyesi'ndeki yolsuzluklarla ilgili gün yüzüne çıkan ayrıntıların bu kadar da olmaz dedirttiği, hakkında "yolsuzluk, usulsüzlük, evrakta sahtecilik ve görevi kötüye kullanma" iddialarıyla soruşturma başlatılan Başkan B.İ.nin sonucu önceden belli olan ihalelerden pay aldığı, sahtecilik yaptığı, belediye taşınmazlarını firmalara peşkeş çektiğinin belgelenmiş olduğu, tüm bu yolsuzluk iddialarının odağındaki A. Belediye Başkanı B.İ.nin J. Kuyumculuk'tan satın aldığı ve değeri 53 bin TL'yi bulan gerdanlık ve takı setini CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun eşi Selvi Kılıçdaroğlu'na hediye ettiğinin ileri sürüldüğü, söz konusu iddiayla ilgili ulaştıkları Selvi Kılıçdaroğlu'nun hediye almadığını savunduğu, bazı gazetecilerin eşine hediye edildiği öne sürülen gerdanlık ve takı setini Kemal Kılıçdaroğlu'na da sorduğu ancak Kılıçdaroğlu'nun bu iddiaya herhangi bir cevap vermediğinin öğrenildiği, Kılıçdaroğlu'nun danışmanlarının "size döneceğiz" demesine rağmen şu ana kadar iddiaya açıklık getirilmediği, sürpriz bir şekilde partisinin genel merkezinde basın toplantısı düzenleyen CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun Akit'in manşetinde yer alan ve yaptığı yolsuzluklar ıslak imzalı belgelerle ispatlanan CHP'li A. Belediye Başkanı B.İ.nin eşi Selvi Kılıçdaroğlu'na 53 bin TL değerinde gerdanlık ve takı seti hediye ettiği iddiasına herhangi bir cevap vermediği ifade edilerek bahse konu gerdanlık iddiasına dayalı olarak Kemal Kılıçdaroğlu hakkında birtakım siyasi yorum ve değerlendirmeler yapılmıştır.

3. Yeni Akit gazetesinde yer alan anılan haberler üzerine Kemal Kılıçdaroğlu ve eşi kişilik haklarının saldırıya uğradığı gerekçesiyle başvurucaya karşı manevi tazminat davası açmışlardır. Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesi yapılan yargılamada nihai olarak 15/10/2015 tarihli kararıyla bahse konu yazılardaki iddiaların menfaat temin ettiği izlenimi uyandıracak mahiyette ve bu şekilde davacıyı toplum içinde küçük düşürücü ve kişilik haklarına saldırı teşkil edici nitelikte olduğunu ifade ederek başvuruca aleyhine 5.000 TL manevi tazminata hükmetmiş ve başvurucaun temyizi üzerine karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesince 13/4/2016 tarihinde faiz başlangıç tarihi yönünden düzeltilerek onanmıştır.

4. Mahkememiz çoğunluk görüşünde ise başvurucaun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğu değerlendirildiğinden anılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine

uygun olduğu sonucuna varılmış olduğu ve bu nedenle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (§§ 61 -62).

5. Çoğunluk kararında bu kanaate ulaşılrken şu değerdendirmelerde bulunmuştur:

“A. Belediyesi Başkanı'nın yolsuzluklarını örtbas etmek için CHP Genel Başkanı'nın eşine yüksek değerde takı hediye ettiğı iddialarını içeren başvuruya konu haberde davacılarā yönelik somut isnadın kaynağı olarak yalnızca ‘kulis bilgisi’ verilmiştir. Başvurucu, davaya konu haberlerdeki iddiaları yayımlamadan önce doğruluğunu araştırdığını ileri sürmüşse de objektif sınırlar içinde hareket ettiğine ve olayı bu sınırlar dâhilinde, olduğu biçimiyle aktardığına ilişkin bir somutlaştırma yapmamıştır. Başvurucu, bireysel başvuru formunda haberdeki somut olgusal isnatların doğruluğuna ilişkin olarak aynı konuda ancak aynı somut isnadın yer almadığı bir yazı dışında bir delil göstermemiştir” (§ 53).

6. Mahkememiz çoğunluğunun somut başvuru hakkında ulaştığı görüşe bu biçimdeki bir sonucun demokratik bir ülkede ifade ve basın özgürlüğüne demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayacak ölçüde bir müdahalede bulunduğu ve basın özgürlüğünü aşırı biçimde sınırlandırarak işlevsiz hale getirdiğı gerekçesiyle katılmak mümkün değildir.

7. Zira bahse konu “gerdanlık hediye edildiğı”ne yönelik iddialar ilk olarak Yeni Akit gazetesinde değil, daha öncesinde başka gazetede gündeme getirilmiştir. Her ne kadar bu biçimdeki gerdanlık hediye edildiğine yönelik iddiaların doğruluğı fevkalade tartışmalı ise de basının daha önce yazılmış birtakım iddiaları kullanırken bu biçimdeki haberlerin doğruluğunu araştırıp bunu tüm yönleriyle kanıtlatma gibi bir yükümlülüğü olamayacağını vurgulamak gerekir. Bahse konu iddiaların olgusal temelini varlığı halinde basında bu biçimdeki iddialardan hareketle birtakım yorum ve değerdendirmelerin yapılması mümkün olmalıdır.

8. Ancak bu biçimde yorum ve değerdendirmeler yapılırken kullanılan dilde elbette ki muhatapların şeref ve itibar haklarına saldırı veya suç teşkil edebilecek bir üslubun bulunmaması gerekmektedir. Kişilik haklarına saldırı veya suç teşkil edebilecek nitelikte bir ifadenin kullanılması durumunda bunun Anayasanın 26. ve 28. maddesi kapsamında hukuken koruma görmesi düşünülemez.

9. Bununla birlikte bir gazetecinin ilk olarak kendisinin ileri sürmediğı, daha önce başka yerlerde yazılmış birtakım iddialardan hareketle kendi bakış açısına göre birtakım değerdendirmeler yapması ifade ve basın özgürlüğünün korumasından faydalanmalıdır. Zira bu biçimdeki olgusal temeli olan birtakım iddiaların basın yayın kuruluşlarında ve siyasi alanda ifade edilmesi ve bunlara dayalı olarak analizlerde bulunulması demokratik toplumlardaki kamusal tartışmalara katkı sunabilmektedirler.

10. Nitekim somut başvurudaki iddia Yeni Akit gazetesinde bu başvuruya konu iki haberden üç gün önce ilk olarak 15/12/2012 tarihinde M. B. tarafından Taraf Gazetesinde “CHP: Neden AK Parti'yi yazmıyorsun” başlığı altında şu şekilde ifade edilmekteydi:

“Ataşehir Belediye Başkanı [B.İ.nin] ‘Kılıçdaroğlu beni görevden alamaz, hakkımda soruşturma açamaz’ söyleminin nedeni ne? [P'daki] Jival kuyumculuktan alınan 50 bin liranın üzerindeki hediye gerdanlık ve set iddiasının, Başkan [İ.nin] bu söylemi ile bağlantısı var mı? Jival kuyumculuk iddiası nedir?”

11. Nitekim bireysel başvuruya konu olan iki yazının her birinde de açıkça bu hususa şu şekilde atıf yapılmıştır:

"İşte tüm bu yolsuzluk iddialarının odağındaki A. Belediye Başkanı [B.İ.nin], J. Kuyumculuk'tan satın aldığı ve değeri 53 bin TL'yi bulan gerdanlık ve takı setini CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun eşi Selvi Kılıçdaroğlu'na hediye ettiği ileri sürüldü. Söz konusu iddiayla ilgili ulaştığımız Selvi Kılıçdaroğlu, hediye almadığını savundu. Bayan Kılıçdaroğlu, 'hayır öyle bir şey yok' dedi." (19/12/2012 tarihli Yeni Akit gazetesindeki "Selvi Hanım'a Gerdanlık" başlıklı haber).

"Akit'in dünkü haberinde, yolsuzluk iddialarının odağındaki A. Belediye Başkanı [B.İ.nin], J. Kuyumculuk'tan satın aldığı ve değeri 53 bin TL'yi bulan gerdanlık ve takı setini Bayan Kılıçdaroğlu'na hediye ettiğinin ileri sürüldüğü belirtiliyordu. [B.İ.nin], yakın çevresine, 'Kılıçdaroğlu beni görevden alamaz, hakkımda soruşturma açamaz' dediği ifade ediliyordu. Haberde, CHP Genel Merkezi'nin hakkında herhangi bir yaptırımında bulunmayacağını dillendiren [B.İ.nin] bu rahat tavrının, Selvi Kılıçdaroğlu'na hediye edildiği iddia edilen altınlara bağlandığı vurgulanıyordu." (20/12/2012 tarihli Yeni Akit gazetesindeki "Kemal Bey Gerdan Kıvrırdı" başlıklı haber).

12. Dolayısıyla Yeni Akit gazetesindeki bahse konu iddiaların ilk olarak burada oluşturulup dile getirilmediği, bir olgusal iddia şeklinde temelinin olduğu aşıkardır. Eğer 15/12/2012 tarihli Taraf gazetesindeki ilk iddia olmadan başvurucu tarafından bahse konu iddialar üretilip kullanılmış olsaydı elbette ki daha farklı bir hukuki değerlendirme yapmak mümkün olabilirdi.

13. Kaldı ki burada ayrıca şu hususa da konunun bağlamını ortaya koyma bakımından özellikle vurgu yapmak gerekmektedir. Başvurucu 15/12/2012 tarihli iddiaları kullanarak ana muhalefet partisi genel başkanının eşi ve oradan hareketle ana muhalefet partisi genel başkanı hakkında siyasi değerlendirmeler yaparken gündemdeki yolsuzluk iddialarına yer vermekte ve yine o dönemde siyaset gündemini meşgul eden A. Belediyesi Başkanı ile ilgili yürütülen soruşturmalar ve CHP'li A. Belediye Başkanı ile CHP Genel Başkanı ilişkisini kendi perspektifinden hareketle değerlendirmektedir.

14. Bu tür farklı siyasi değerlendirmelerde daha önce ileri sürülen iddiaların veya söylentilerin kullanılması, kişinin şeref ve itibar haklarına saldırı niteliğinde olmadığı veya suç teşkil etmediği sürece tamamen bu kişilerin tercihinine bağlıdır. Olgusal iddia temeline dayalı bu tür değerlendirmelerin toplumun önemli bir kesimine hitap eden bir gazetede yayımlanması mümkün olduğu gibi, marjinal sayılabilecek gazetelerde ve hatta yerel basın organlarında yer alması da mümkündür.

15. Bunun içindir ki Mahkememiz çoğunluk görüşündeki yaklaşım demokratik bir toplumda gazetecilik faaliyetlerini ve özellikle gazetecilerin ifade özgürlüğünü oldukça fazla daraltacak niteliktedir.

16. Esasında bahse konu iddiaların doğru olup olmadığı hususunu bir yana bırakarak, bununla birlikte bu biçimdeki ağır iddiaların başvurucudan önce başka kişilerce ifade edildiğini de göz önünde tutarak somut başvurudaki gazete yazılarını bağlamında başvurunun ifade özgürlüğü ile bu yazıya muhatap olan kişilerin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında dengeleme yapmanın gerçekten hassas bir incelemeyi gerektirdiği vurgulanmalıdır.

17. Burada muhataplardan birisinin ulusal düzeyde yayın yapan bir gazete olduğu, diğerinin ise dönemin ana muhalefet partisi lideri ve onun eşi olduğu dikkate alınmalıdır. Ayrıca bireysel başvuruya konu yazılarda ele alınan iddiaların daha önce başka bir yerde dile getirilen yazılara dayandığı ve hakkında yolsuzluk soruşturması açılan bir belediye ile ilgili yürütülen soruşturma ile ilişkilendirilmeye çalışıldığı dikkate alındığında bu tür yazıların kamusal tartışmalarla ilgili görülemeyeceğini söyleyebilmek zordur.

18. Dolayısıyla her ne kadar bahse konu “gerdanlık iddiası” çok fazla yaygınlaşmamış ve duyulmamış ise de ilk defa bunu ortaya atmamak şartıyla daha önce zikredilen bir iddia olarak konunun bağlamında bir gazetede bu biçimde kullanılması yine de ifade ve basın özgürlüğünün korumasından faydalanmalıdır. Esasında “gerdanlık hediye edildiği”ne dair iddianın yaygınlaşmaması bu iddianın aynı zamanda ne derece gerçeklikten yoksun olduğunu da göstermektedir. Ancak daha önce gündeme getirilen bu biçimdeki iddiaların kullanıldığı haber ve analizlerde bunun doğruluğunun teyit edilmesi koşulunun aranmasının gazetecinin ifade ve basın özgürlüğünü demokratik bir toplumda işlevsiz hale getireceği endişesini de unutmamak gerekir.

19. Bu nedenle çoğunluk görüşündeki şu değerlendirmeye somut başvuruya konu ihtilaf bağlamında katılmak mümkün değildir:

“Somut olayda herhangi bir delille desteklenmeyen ve suç isnadı teşkil eden olgu isnadında ifade özgürlüğünden bahsedilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra doğrulanmamış ve/veya yanlış bilgilerin yayılmasının kamuoyunun haber alma hakkı bulunduğu gerekçesiyle haklı çıkarılamayacağı belirtilmelidir. Dolayısıyla doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde hareket etmek için çabaladığını ortaya koyamayan başvurunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiği ve ilk derece mahkemesinin ve Yargıtay’ın farklı çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir paylarını aşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır” (§ 59).

20. Yukarıda sıralanan gerekçelerle, başvurunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğu değerlendirilemeyeceğinden anılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı ve bu nedenle Anayasa’nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ